

Sygn. akt I KK 368/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Małgorzata Sobieszczaska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna
w sprawie **A. C.**, **A. H.**, **K. A. K.** i **Ł. G.** uniewinnionych od zarzutu z art. 258 § 1 k.k.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 4 stycznia 2023 r.,
kasacji, wniesionej przez prokuratora na niekorzyść
od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 23 grudnia 2021 r., sygn. akt II AKa 327/20,
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Legnicy
z dnia 7 października 2020 r., sygn. akt III K 30/20,

**uchyla wyrok w zaskarżonej części i sprawę w tym zakresie
przekazuje Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego
rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 7 października 2020 r., w sprawie III K 30/20, zostali uznani za winnych następujących przestępstw:

1/ oskarżony A.C.:

a/ przestępstwa z art. 258 § 1 k.k. polegającego na tym, że w okresie od stycznia 2019 roku do czerwca 2019 roku w W., Ł., na terenie Anglii oraz innych miejsc w kraju i za granicą, brał udział w założonej i kierowanej przez nieustalone personalnie osoby zorganizowanej grupie przestępczej, w skład której wchodził A.H., Ł.G., K.K., B.U. oraz inne osoby, mającej na celu osiągnięcie korzyści majątkowej z popełnienia przestępstw oszustwa polegających na werbowaniu i namawianiu osób do otworzenia kont bankowych w różnych bankach, na które następnie wpływały pieniądze wyłudzone od pokrzywdzonych wprowadzonych w błąd w ten sposób, że będąc przekonanym, iż uczestniczą w akcji policji rozbijającej grupę hakerów otwierali nowe konta bankowe i przelewali na nie swoje oszczędności lub przekazywali na potrzeby akcji dane dostępowe do swojego rachunku w postaci loginu, hasła i kodów dostępu, które to pieniądze następnie były wybierane w bankomatach na terenie innych krajów – i za to wymierzono mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;

b/ przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. opisanego w punkcie II części wstępnej wyroku - i za to na podstawie tych przepisów i art. 33 § 2 k.k. wymierzono mu karę 2 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 50 zł każda;

c/ przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. opisanego w punkcie III części wstępnej wyroku - i za to na podstawie tych przepisów i art. 33 § 2 k.k. wymierzono mu karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 200 stawek dziennych po 50 zł każda;

d/ na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 i § 2 k.k. w miejsce jednostkowych kar Sąd wymierzył oskarżonemu A.C. karę łączną 3 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 250 stawek dziennych po 50 zł; na podstawie art. 45 § 1 k.k. orzekł w stosunku do oskarżonego A.C. przepadek równowartości korzyści osiągniętej z popełnienia przestępstwa w kwocie 1.000 zł.

2/ oskarżony A.H.:

a/ przestępstwa z art. 258 § 1 k.k. polegającego na tym, że w okresie od stycznia 2019 roku do czerwca 2019 roku, w W., Ł., na terenie Anglii oraz innych miejsc w

kraju i za granicą, brał udział w założonej i kierowanej przez nieustalone personalnie osoby zorganizowanej grupie przestępczej, w skład której wchodził A.C., Ł.G., K.K., B.U. oraz inne osoby, mającej na celu osiągnięcie korzyści majątkowej z popełnienia przestępstw oszustwa polegających na werbowaniu i namawianiu osób do otworzenia kont bankowych w różnych bankach, na które następnie wpływały pieniądze wyłudzone od pokrzywdzonych wprowadzonych w błąd w ten sposób, że będąc przekonanym, iż uczestniczą w akcji policji rozbijającej grupę hakerów otwierali nowe konta bankowe i przelewali na nie swoje oszczędności lub przekazywali na potrzeby akcji dane dostępowe do swojego rachunku w postaci loginu, hasła i kodów dostępu, które to pieniądze następnie były wybierane w bankomatach na terenie innych krajów - i za to na podstawie art. 258 § 1 k.k. wymierzono mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności;

b/ przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. opisanego w punkcie V części wstępnej wyroku - i za to na podstawie tych przepisów i art. 33 § 2 k.k. wymierzono mu karę 2 lat pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 50 zł każda;

c/ przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. opisanego w punkcie VI części wstępnej wyroku - i za to na podstawie tych przepisów i art. 33 § 2 k.k. wymierzono mu karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 200 stawek dziennych po 50 zł każda;

d/ na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 i § 2 k.k. w miejsce jednostkowych kar Sąd wymierzył oskarżonemu A.H. karę łączną 3 lat pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 250 stawek dziennych po 50 zł.

3/ oskarżony K.K.:

a/ przestępstwa z art. 258 § 1 k.k. polegającego na tym, że w okresie od stycznia 2019 roku do czerwca 2019 roku, w W., Ł., na terenie Anglii oraz innych miejsc w kraju i za granicą, brał udział w założonej i kierowanej przez nieustalone personalnie osoby zorganizowanej grupie przestępczej, w skład której wchodził A.H., A.C., Ł.G., B.U. oraz inne osoby, mającej na celu osiągnięcie korzyści majątkowej z popełnienia przestępstw oszustwa polegających na werbowaniu i namawianiu osób do otworzenia kont bankowych w różnych bankach, na które następnie wpływały pieniądze wyłudzone od pokrzywdzonych wprowadzonych w

błąd w ten sposób, że będąc przekonanym, iż uczestniczą w akcji policji rozbijającej grupę hakerów otwierali nowe konta bankowe i przelewali na nie swoje oszczędności lub przekazywali na potrzeby akcji dane dostępowe do swojego rachunku w postaci loginu, hasła i kodów dostępu, które to pieniądze następnie były wybierane w bankomatach na terenie innych krajów - i za to wymierzono mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności;

b/ przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. opisanego w punkcie VIII części wstępnej wyroku - i za to na podstawie tych przepisów i art. 33 § 2 k.k. wymierzono mu karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 70 stawek dziennych po 50 zł każda;

c/ przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. opisanego w punkcie IX części wstępnej wyroku - i za to na podstawie tych przepisów i art. 33 § 2 k.k. wymierzono mu karę roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 50 zł każda;

d/ na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 i § 2 k.k. w miejsce jednostkowych kar Sąd wymierzył oskarżonemu K.K. karę łączną roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 120 stawek dziennych po 50 zł; na podstawie art. 45 § 1 k.k. orzekł w stosunku do tego oskarżonego przepadek równowartości korzyści osiągniętej z popełnienia przestępstwa w kwocie 2000 zł.

4/ oskarżony Ł.G.:

a/ przestępstwa z art. 258 § 1 k.k. polegającego na tym, że w okresie od stycznia 2019 roku do czerwca 2019 roku, w W., Ł., na terenie Anglii oraz innych miejsc kraju i za granicą, brał udział w założonej i kierowanej przez nieustalone personalnie osoby zorganizowanej grupie przestępczej, w skład której wchodził A.H., A.C., K.K., B.U. oraz inne osoby, mającej na celu osiągnięcie korzyści majątkowej z popełnienia przestępstw oszustwa polegających na werbowaniu i namawianiu osób do otworzenia kont bankowych w różnych bankach, na które następnie wpływały pieniądze wyłudzone od pokrzywdzonych wprowadzonych w błąd w ten sposób, że będąc przekonanym, iż uczestniczą w akcji policji rozbijającej grupę hakerów otwierali nowe konta bankowe i przelewali na nie swoje oszczędności lub przekazywali na potrzeby akcji dane dostępowe do swojego rachunku w postaci loginu, hasła i kodów dostępu, które to pieniądze następnie były

wyberane w bankomatach na terenie innych krajów - i za to wymierzono mu karę 4 miesięcy pozbawienia wolności;

b/ przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. opisanego w punkcie XI części wstępnej wyroku - i za to na podstawie tych przepisów i art. 33 § 2 k.k. wymierzono mu karę roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 50 zł każda;

c/ na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w miejsce jednostkowych kar pozbawienia wolności Sąd wymierzył oskarżonemu Ł.G. karę łączną roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności; na podstawie art. 45 § 1 k.k. orzekł w stosunku do tego oskarżonego przepadek równowartości korzyści osiągniętej z popełnienia przestępstwa w kwocie 200 zł.

5/ na podstawie art. 46 § 1 k.k. Sąd orzekł solidarnie od oskarżonych A.C., A.H., A.K. i Ł.G. obowiązek naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonych - T.M. w kwocie 9.257,11 zł i B.J. w kwocie 125.516,87 zł; wyrok zawiera także rozstrzygnięcia dotyczące przepadku dowodu rzeczowego, zaliczenia na poczet orzeczonych kar pozbawienia wolności okresów tymczasowego aresztowania oraz co do kosztów postępowania sądowego.

Apelacje od tego wyroku wnieśli obrońcy wszystkich oskarżonych.

Po ich rozpoznaniu Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 23 grudnia 2021 r., w sprawie II AKa 327/20, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1/ uniewinnił oskarżonych A.C., A.K. i Ł.G. od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 258 § 1 k.k., natomiast oskarżonego A.H. uniewinnił w całości od wszystkich zarzutów (a zatem z art. 258 § 1 k.k. oraz z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k.);

2/ odnośnie do oskarżonego A.C.:

a. w pkt. II części rozstrzygającej wyroku dokonał korekty w opisie czynu;

b. wyeliminował w pkt II i pkt III części rozstrzygającej wyroku zapisy, że działał w warunkach zorganizowanej grupy przestępczej opisanej w pkt I, a w to miejsce przyjął, że działał wspólnie i w porozumieniu z innymi nieustalonymi osobami;

c/ ustalił, że zachowania przypisane w pkt II i pkt III części rozstrzygającej wyroku popełnił w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, zakwalifikował je jako czyn ciągły z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. - i za to na podstawie art. 286 § 1 k.k. oraz art. 33 § 2 k.k. skazał go na karę 2 lat pozbawienia wolności oraz 200 stawek dziennych grzywny po 50 zł każda;

3/ odnośnie do oskarżonego A.K. - w miejsce czynów z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 65 § 1 k.k. przypisanych w pkt XI i XII wyroku przyjął, że zachowania te stanowią jedno przestępstwo ciągłe, dokonał na nowo opisu tego czynu, który zakwalifikował z art. 18 § 3 k.k. w zw. art. 286 § 1 k.k. i art. 12 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. - i za to na podstawie art. 19 § 1 k.k. w zw. art. 286 § 1 k.k. oraz art. 33 § 2 k.k. skazał go na karę roku pozbawienia wolności oraz 100 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda;

4/ odnośnie do oskarżonego Ł.G. w ramach czynu przypisanego mu w pkt XVI wyroku dokonał zmiany opisu tego przestępstwa, zakwalifikował go z art. 18 § 3 k.k. w zw. art. 286 § 1 k.k. i art. 12 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym do 23 czerwca 2020 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. - i za to na podstawie art. 19 § 1 k.k. w zw. art. 286 § 1 k.k. oraz art. 33 § 2 k.k. skazał go na karę roku pozbawienia wolności oraz 100 stawek dziennych grzywny po 20 zł każda;

5/ w punkcie XIX części rozstrzygającej zaskarżonego wyroku ustalił, że oskarżeni A.C. oraz K.K. są zobowiązani do solidarnego zapłacenia kwoty 9.257,11 zł na rzecz pokrzywdzonego T.M.; natomiast oskarżeni A.C., K.K. oraz Ł.G. są zobowiązani do solidarnego zapłacenia kwoty 125.516,87 zł na rzecz pokrzywdzonej B.J.;

6/ w pozostałej części zaskarżony wyrok Sąd Apelacyjny utrzymał w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł Prokurator Okręgowy w Legnicy, który zaskarżył orzeczenie na niekorzyść Ł.G., A.K., A.C. i A.H., w części dotyczącej uniewinnienia ich od zarzutu popełnienia występku z art. 258 § 1 k.k.

Na podstawie art. 523 § 1 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. Prokurator Okręgowy zarzucił powyższemu wyrokowi rażącą obrazę przepisów prawa materialnego w postaci art. 258 § 1 k.k., która miała istotny wpływ na treść orzeczenia, polegającą na całkowicie błędnym przyjęciu przez Sąd II

instancji, że zarzucone wszystkim czterem oskarżonym - Ł.G., K.K., A.C. oraz A.H. czyny dotyczące udziału w zorganizowanej grupie przestępczej, zakwalifikowane z art. 258 § 1 k.k. i poczynione w tym zakresie ustalenia faktyczne nie zawierają znamion tego typu przestępstwa, jakkolwiek prawidłowa ocena prawna zrekonstruowanego w tym zakresie stanu faktycznego prowadzi do zupełnie odmiennego wniosku, a mianowicie, iż wszyscy czterej wymienieni oskarżeni w pełni świadomie brali udział w zorganizowanej grupie przestępczej mającej na celu popełnianie przestępstw w czasie i w miejscach opisanych w przedstawionych im zarzutach sformułowanych w akcie oskarżenia, a tym samym swoim zachowaniem wypełnili wszystkie ustawowe znamiona omawianego typu przestępstwa określonego w art. 258 § 1 k.k.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu w części dotyczącej rozstrzygnięć o winie co do zarzutów z art. 258 § 1 k.k. [tj. w zakresie punktu I. podpunkt 1. oraz punktu 2. litera b.] na niekorzyść wszystkich oskarżonych - Ł.G., A.K., A.C. oraz A.H. - i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania temu Sądowi w drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja Prokuratora Okręgowego była zasadna i odniosła ten skutek, że Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu drugiej instancji w zaskarżonym zakresie i sprawę w tej części przekazał Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Apelacyjny dopuścił się rażącego naruszenia art. 258 § 1 k.k., wobec błędnego przyjęcia, że zarzucone oskarżonym - Ł.G., K.K., A.C. oraz A.H. czyny dotyczące udziału w zorganizowanej grupie przestępczej i poczynione w tym zakresie ustalenia faktyczne, nie zawierają znamion tego typu przestępstwa i nie pozwalają na przypisanie oskarżonym występku z art. 258 § 1 k.k. Pomimo, iż Sąd drugiej instancji w tym zakresie w sposób diametralnie odmienny orzekł w stosunku do rozstrzygnięcia Sądu I instancji uniewinniając oskarżonych, uczynił to bez odpowiedniego, przekonującego uzasadnienia swego stanowiska, w dodatku błędnie interpretując ustawowe znamiona tego czynu. Oczywiście sąd odwoławczy ma prawo orzec w sposób odmienny w stosunku do rozstrzygnięcia sądu I instancji

– i jak w niniejszej sprawie – uniewinnić oskarżonego, jeśli dojdzie do przekonania, że komplet zebranych dowodów nie pozwala przypisać mu winy w zakresie zarzucanego czynu. Tego rodzaju decyzja sądu odwoławczego nie może jednak zostać podjęta na podstawie tylko części ujawnionego materiału dowodowego, bez uwzględnienia wymowy ich całego kontekstu – i w dodatku po rażąco błędnej wykładni przestępstwa przynależności do zorganizowanej grupy przestępczej.

Mimo znacznej zwięzłości uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Legnicy, wypada przypomnieć, iż Sąd ten w zakresie przestępstwa z art. 258 § 1 k.k. dokonał następujących ustaleń faktycznych:

- w ocenie tego Sądu nie budzi żadnych wątpliwości, że oskarżeni w ramach zorganizowanej grupy przestępczej brali udział w oszustwie na szkodę T.M. oraz B.J.;

- dokonanie tego przestępstwa w sposób ustalony przez Sąd było niemożliwe bez posiadania przez jego organizatorów kont, na które po wyłudzeniu od pokrzywdzonych przelewane były pieniądze pochodzące z przestępstwa;

- analiza sposobu popełnienia obu przestępstw jak i zeznań pokrzywdzonych dotyczących sposobu komunikowania się z nimi osób, które nakłoniły ich do udostępnienia danych do konta wskazuje, że to nie oskarżeni byli organizatorami tego procederu, gdyż [jak to określił Sąd] przewyższało to ich możliwości intelektualne oraz językowe - byli oni natomiast w ramach grupy przestępczej wykonawcami poszczególnych czynności składających się na całokształt przestępstwa;

- w ramach grupy przestępczej pozyskiwaniem kont, na które przelewano pieniądze uzyskane od pokrzywdzonych zajmował się A.H. za pośrednictwem A.C.;

- K.K. konto takie udostępnił, a następnie dokonano na nie przelewu wyłudzonych pieniędzy, które potem przelano na inne konto, co wynika jednoznacznie z wyjaśnień A.C. i K.K. oraz analizy kontaktów telefonicznych pomiędzy oskarżonymi;

- jak to Sąd ujął – „oczywistym jest dla każdego przeciętnie inteligentnego człowieka, że konto bankowe przypisane jest do osoby, która założyła je na swoje dane, a sytuacja, w której konto zakładane jest na tzw. <<słupa>> jednoznacznie wskazuje, że jest ono zakładane w celu popełnienia przestępstwa; kwestia ta jest

tym bardziej oczywista, że w środkach masowego przekazu od wielu lat, wielokrotnie przedstawiane były informacje o oszustwach metodami <<na wnuczka>> i <<na policjanta>> i oskarżeni z pewnością słyszeli o takim procederze”;

- twierdzenia oskarżonych, że nie mieli świadomości w czym biorą udział, w świetle zebranych dowodów i ustaleń Sądu stanowią <<niewiarygodną linię obrony>>.

Uzasadniając powody, dla których wszystkim czterem oskarżonym należało przypisać czyn z art. 258 § 1 k.k., Sąd I instancji podniósł następujące argumenty:

- praktyka sądowa jednoznacznie wskazuje, iż ustalenie czy osoby popełniające przestępstwa działały w ramach zorganizowanej grupy przestępczej następuje zazwyczaj poprzez ocenę sposobu dokonania przez nie innych przestępstw i jest oczywistym, że członkowie grupy przestępczej są żywotnie zainteresowani, by istnienie takiej grupy pozostało tajemnicą;

- sposób popełnienia przez oskarżonych zarzuconych im przestępstw oszustwa jednoznacznie wskazuje, że były one popełnione przez zorganizowaną grupę, w której skład poza oskarżonymi wchodziły także inne osoby, gdyż popełnienie tych przestępstw wymagało starannego zaplanowania, przygotowania i wytypowania osób, które miały zostać oszukane;

- jak wynika z zeznań pokrzywdzonych, osoby, które kontaktowały się z pokrzywdzonymi miały co najmniej podstawową wiedzę prawniczą i doskonale posługiwały się językiem polskim, nie budząc żadnych podejrzeń u pokrzywdzonych mających wyższe wykształcenie; niewątpliwie z pokrzywdzonymi nie kontaktował się bezpośrednio żaden z oskarżonych;

- pieniądze pochodzące z oszustw zostały następnie przetransferowane do Anglii; wszystkie te okoliczności jednoznacznie wskazują, że przestępstwa dotyczące wyłudzenia pieniędzy zostały przygotowane i dokonane przez zorganizowaną grupę, zaś celem tej grupy było popełnianie przestępstw o skomplikowanym charakterze; w strukturach tej grupy K.K. i Ł.G. byli na najniższym szczeblu, na wyższym zaś znajdowali się A.C. i A.H..

Rozpoznając wniesione w niniejszej sprawie apelacje obrońców oskarżonych, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zarzucił Sądowi Okręgowemu, że dowolnie ocenił zebrany w sprawie materiał dowodowy w zakresie przypisanych oskarżonym A.H.,

A.C., K.K. oraz Ł.G. czynów z art. 258 § 1 k.k. Podniósł dalej ten Sąd – „Jak wynika z podstawy faktycznej uzasadnienia zaskarżonego wyroku, Sąd I instancji dokonał ustaleń w przedmiocie udziału w/w oskarżonych w zorganizowanej grupie przestępczej w oparciu o wyjaśnienia oskarżonych A.C., K.K., informacje bankowe i wykazy połączeń telefonicznych (...). Rację mają obrońcy oskarżonych, że ten materiał dowodowy nie pozwalał przypisać oskarżonym w sposób niebudzący wątpliwości sprawstwa udziału w zorganizowanej grupie przestępczej”.

Dokonując własnej analizy materiału dowodowego, w tym wyjaśnień oskarżonych A.C., A.H. oraz K.C., Sąd odwoławczy zarzucił, iż Sąd Okręgowy bezkrytycznie ocenił zwłaszcza wyjaśnienia A. C., nie dostrzegł rozbieżności istniejących w relacjach w/w osób – „i to w sytuacji, gdy ustalenia faktyczne dot. sprawstwa A.H. w istocie opierały się wyłącznie na tak niestabilnym, sprzecznym i niekonsekwentnym dowodzie jakim były wyjaśnienia A.C. Sąd I instancji nie wyjaśnił tych rozbieżności i sprzeczności w przeprowadzonych dowodach. Dowolnie uznał, że oskarżeni brali udział w zorganizowanej grupie przestępczej oraz, że A.H. uczestniczył w akcji przestępczej na szkodę B.J. oraz T.M.”.

Przedstawiając stanowiska judykatury odnośnie do prawidłowej wykładni przestępstwa z art. 258 § 1 k.k., Sąd odwoławczy stwierdził – „(...) w niniejszej sprawie Prokurator nie wykazał jakiegokolwiek organizacyjno - strukturalnego powiązania pomiędzy oskarżonymi oraz między nimi a innymi nieustalonymi sprawcami, którzy nakłonili pokrzywdzonych do przelania swoich oszczędności na wskazane im konta bankowe. Odnosząc to stwierdzenie do przypisanego oskarżonym udziału w zorganizowanej grupie przestępczej należy też stwierdzić, że - nawet przy hipotetycznym założeniu, że A.C. przekazał pozyskane od Ł.G. i K.K. dokumenty bankowe, członkowi istniejącej faktycznie grupy przestępczej, a on się nimi posłużył - to nie każde przestępne współdziałanie jest wystarczającym dowodem na potwierdzenie udziału w tego rodzaju przestępczej strukturze osoby która przekazała te dokumenty, a tym bardziej osób które te konta założyły. W niniejszej sprawie wynika to chociażby z faktu, że nie została wykazana świadomość wymienionych oskarżonych uczestnictwa w tej strukturze oraz jakakolwiek ich zależność od osoby lub osób, które te dokumenty przyjęły i posłużyły się nimi, w oszukańczej akcji na szkodę obojga pokrzywdzonych”.

W dalszym ciągu Sąd Apelacyjny wywiódł - „Również ocena zaprezentowanego materiału dowodowego z punktu widzenia *modus operandi* nie pozwalała przypisać oskarżonym udziału w zorganizowanej grupie przestępczej. Wprawdzie zebrany materiał dowodowy pozwalał określić *modus operandi* sprawców, który polegał na:

1/ nakłonieniu oskarżonych Ł.G., K.K. (oraz innej ustalonej osoby co do której prowadzone było odrębne postępowanie) do założenia na swoje dane personalne kont bankowych i ich udostępnienia sprawcom bezpośrednim.

Brak jest jednak dowodów, iżby oskarżeni Ł.G. i K.K. czynili to w ramach zorganizowanej grupy przestępczej. (...)

2/ nakłonieniu pokrzywdzonych B.J. oraz T.M. przez nieustalone osoby do przelania swoich oszczędności na wskazane im konta bankowe (w tym konta założone przez Ł.G. i K.K.).

W tym zakresie nie ustalono jednak kto personalnie prowadził tę część akcji przestępczej. Nie doszło też do powiązania telefonicznych numerów, z których dzwoniły te osoby do pokrzywdzonych z osobami oskarżonych. (...) Wskazany więc materiał dowodowy pozwalał uznać jedynie, że A.C. współdziałał z tymi nieustalonymi osobami w akcji przestępczej oszustw.

3/ wybraniu tych środków z bankomatów na terenie Anglii. W tym zakresie organy ścigania nie poczyniły jednak żadnych przydatnych ustaleń oprócz faktu, że znaczna część tych środków finansowych została wybranych na terytorium Anglii za pośrednictwem bankomatów, które to czynności nie wymagały struktury grupy przestępczej, a mogło być dokonane w ramach podziału ról między współsprawcami”.

W tym miejscu Sąd Najwyższy zwraca uwagę, że stanowiska Sądów obu instancji różnią się nie tyle w zakresie ustalonego stanu faktycznego, co do jego oceny z punktu widzenia art. 258 § 1 k.k. – a konkretnie co do tego, jakie powiązania powinny istnieć między poszczególnymi członkami grupy przestępczej, by uzasadniać jej „zorganizowany” charakter, a nie tylko współsprawstwo. Zarzucając Sądowi Okręgowemu, że nie wykazał takich powiązań charakterystycznych dla zorganizowanych grup przestępczych, Sąd Apelacyjny wskazał w uzasadnieniu wyroku, że „przestępstwo udziału w zorganizowanej grupie

przestępczej z art. 258 § 1 k.k. wymaga chociażby luźnej struktury organizacyjnej, której uczestnicy wprawdzie nie muszą znać się osobiście i umawiać się na wspólne prowadzenie akcji przestępczej, ale muszą mieć świadomość istnienia zorganizowanej grupy przestępczej, (gdyż jest to przestępstwo umyślne, a nie tylko domyślać się jej istnienia, albowiem powinność domyślania się jest znamieniem nieumyślności) i wyrażać gotowość do spełniania zadań na jej rzecz”.

Problem jednak w tym, że w niniejszej sprawie zachodzi prawdopodobieństwo graniczące z pewnością, iż taka struktura istniała, jak również świadomość sprawców, iż biorą w tej strukturze udział w celu popełniania przestępstw. Wykazał to przekonująco i logicznie w swych ustaleniach faktycznych właśnie Sąd Okręgowy w Legnicy. Nie sposób podzielić zapatrywań Sądu odwoławczego co do tego, że przesłanki do przyjęcia uczestnictwa czwórki w/w oskarżonych w zorganizowanej grupie przestępczej w ujęciu art. 258 § 1 k.k. nie zaistniały, bowiem poszczególne czynności sprawców zostały dokonane jedynie <<w ramach podziału ról między współsprawcami>>. Z pewnością bardziej przekonujące i wynikające w sposób logiczny z zebranego materiału dowodowego jest zapatrywanie Sądu I instancji, który wskazał, że tak skomplikowana operacja, jaka miała miejsce w przedmiotowej sprawie, odbywająca się w dodatku częściowo poza granicami kraju, z udziałem niewątpliwie wielu osób w nią zaangażowanych i wymianą kluczowych informacji między sprawcami, winna być oceniana jako odbywająca się w ramach <<przestępczej struktury organizacyjnej>>. Jest faktem, iż rozważania Sądu I instancji są lakoniczne i nie pozwalają w tym miejscu na poczynienie bardziej szczegółowych rozważań.

Nie jest też rzeczą Sądu Najwyższego dokonywanie w postępowaniu kasacyjnym porównywania argumentów Sądu odwoławczego z dowodami omówionymi w uzasadnieniu kasacji prokuratora, który wskazuje na konkretne informacje, jakie powinny być wzięte pod uwagę przy ocenie istnienia struktury organizacyjnej grupy przestępczej. Natomiast to Sąd Apelacyjny winien ponownie rozważyć, czy w świetle zgromadzonych w sprawie dowodów istniejące między sprawcami powiązania i podejmowane przez nich działania wypełniały znamiona występkę z art. 258 § 1 k.k., z uwagi na stopień ich skomplikowania oraz istniejącą strukturę organizacyjną.

Nie można się zgodzić ze stanowiskiem Sądu drugiej instancji zarzucającym, że w sprawie nie wykazano <<jakiegokolwiek organizacyjno - strukturalnego powiązania pomiędzy oskarżonymi oraz między nimi a innymi nieustalonymi sprawcami, którzy nakłonili pokrzywdzonych do przelania swoich oszczędności na wskazane im konta bankowe>>. Wszak nie były to, wbrew założeniu tego Sądu, powiązania bezpośrednie, co wynikało przecież stosunkowo jasno z ustaleń Sądu I instancji. Z logicznego punktu widzenia należało bowiem wziąć pod uwagę, że struktura organizacji grupy przestępczej opierała się na tym, iż niewątpliwie osoby, które „nakłoniły” pokrzywdzonych do dokonania przelewu pieniędzy, musiały mieć powiązania z osobami, które te pieniądze wybierały z kont bankowych i dysponowały wskazanymi w banku przez Ł. G. i K. K. telefonami (kartami SIM). Oczywistym było w czasie całego postępowania, iż nieznane są dane osób, które wykonały połączenia telefoniczne do pokrzywdzonych, podobnie równie jasne i logiczne musiało być to, że osoby te działały w powiązaniu z A. H. i A. C. Przede wszystkim, osoby dzwoniące musiały być powiązane z osobami, którym Ł. G. i K. K. przekazali dane dostępu do tych kont. Powiązania między wszystkimi tymi osobami wynikają także z wyjaśnień A. C. Tego rodzaju bardzo ściśle powiązania potwierdza fakt wykonania 111 połączeń telefonicznych w przeciągu miesiąca między A. C. i A. H. (raport połączeń, k. 1616).

Sąd odwoławczy nie wziął również pod uwagę tego, że A.C. w ramach swoich wyjaśnień omówił stosunkowo dokładnie schemat działania tej grupy (k. 1094-1095). Sąd ten również niesłusznie stwierdził, że „brak jest dowodów, iżby w czasie zakładania tych kont bankowych i ich (Ł.G. i K.K.) przekazywania świadomość tych oskarżonych wykraczała poza zakres udzielenia pomocy w popełnieniu oszustw w zamian za korzyść majątkową”.

Przede wszystkim oskarżeni ci przekazali wszystkie dane umożliwiające dostęp do kont wspólnie z odpowiednimi kartami SIM do telefonów osobom, które nakłoniły ich do otwarcia kont, a także brali udział w wypłacaniu pieniędzy z kont bankowych. Nie byli więc jedynie biernymi uczestnikami procederu – ich rola nie ograniczała się tylko do otwarcia konta bankowego. Nie był to przy tym udział przypadkowy i jednorazowy, ale dotyczył kilku rachunków bankowych (odpowiednio: trzech i dwóch). Podobnie Sąd Apelacyjny nie odniósł się do tego faktu, że

oskarżony Ł. G. wypłacił pieniądze z konta założonego przez siebie w dniu, w którym wpłynęły na nie pieniądze od pokrzywdzonej B. J.. Nie wziął także pod uwagę tej okoliczności, że obaj oskarżeni (Ł. G. i K. K.) byli już uprzednio karani (karty karne - k. 204-206 i 207-208), co winno skłaniać do uznania, iż mogli mieć świadomość, do czego będą służyć zakładane przez nich konta bankowe przekazane w ręce innych osób wraz z telefonami do ich obsługi. Sąd nie dostrzegł również znaczenia dowodu w postaci analizy połączeń dokonywanych przez tych oskarżonych (k. 1470). Z ich analizy wynikało, że oskarżeni musieli mieć aktywne powiązania z innymi członkami grupy. Nie jest więc tak, jak to przyjął Sąd odwoławczy, iż „świadomość tych oskarżonych nie wykraczała poza zakres udzielenia pomocy w popełnieniu oszustw w zamian za korzyść majątkową”. Skala i rodzaj przestępczych działań oraz stopień ich skomplikowania prowadzą do wniosku, że wszyscy oskarżeni powinni byli brać pod uwagę możliwość działania w ramach zorganizowanej grupy przestępczej.

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę w całości podziela poglądy prawne wyrażane na gruncie wykładni art. 258 § 1 k.k., sprowadzające się do konkluzji, że:

- przestępstwo w postaci „brania udziału w zorganizowanej grupie przestępczej” jest przestępstwem formalnym;
- członkowie grupy nie muszą się znać, mogą występować pomiędzy nimi luźne więzy organizacyjne, struktura grupy nie musi być złożona, wystarczy nawet niski stopień jej zorganizowania;
- dla przypisania w/w przestępstwa wystarczające jest także bierne uczestnictwo w grupie, ze świadomością takiej przynależności;
- członków grupy może łączyć sama gotowość do popełniania przestępstw w jej ramach i na rzecz grupy;
- grupa w omawianym pojęciu może zostać zawiązana celem popełnienia wielu przestępstw, ale także tylko i wyłącznie dla dokonania jednego (*por. Kodeks Karny. Komentarz. Tom II, pod red. A. Wąska i R. Zawłockiego, Warszawa 2010, s. 499 - 504; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 września 1998 r., V KKN 331/97, Prok. i Pr. 1999, Nr 2, poz. 4; z dnia 2 lutego 2005 r., II KK 188/04, Lex nr 166549; z dnia 24 marca 2009 r., WA 9/09, OSNwSK 2009, poz. 752; z dnia 13 listopada 2013 r., II*

KK 170/13, Lex nr 1391704; wyroki Sądów Apelacyjnych: w Warszawie: z dnia 18 grudnia 2017 r., II AKa 347/17, LEX nr 2445222; w Krakowie: z dnia 17 czerwca 2020 r., II AKa 4/20, LEX nr 3146597; z dnia 5 czerwca 2002 r., II AKa 123/02, KZS 2002, Nr 7-8, poz. 46; z dnia 21 marca 2001 r., II AKa 28/01, KZS 2001, Nr 4, poz. 26; w Lublinie: z dnia 23 lipca 2002 r., II AKa 148/01, Prok. i Pr. 2003, Nr 4, poz. 21).

W postanowieniu z dnia 26 kwietnia 2018 r., w sprawie IV KK 152/18 (LEX nr 2498046), Sąd Najwyższy podkreślił, iż charakter przestępstw stypizowanych w art. 258 k.k. powoduje, że ustalenie faktu istnienia zorganizowanej grupy przestępczej stanowi wypadkową całokształtu zachowań kręgu osób związanych z prowadzeniem określonej działalności przestępczej. Prowadzi to do wniosku, iż działania wszystkich osób, o których odpowiedzialności karnej decydowano, muszą być postrzegane łącznie, a nie jako odrębne zachowania – zwłaszcza, że w przedmiotowej sprawie Sąd odwoławczy wskazywał na łączące ze sobą sprawców [oskarżonych] okoliczności. Wprawdzie w orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że występki z art. 258 § 1 k.k. można popełnić tylko umyślnie, zatem świadomość istnienia grupy, o której mowa w tym przepisie, jest niezbędnym warunkiem przypisania tego przestępstwa; nie można bowiem należeć do grupy nie wiedząc, iż ona istnieje; nie wystarczy, że istnienia grupy i współdziałania z nią sprawca mógł i powinien się domyślać.

Jednak w niniejszej sprawie z ustaleń faktycznych Sądu I instancji wynikało, że zarówno Ł. G. jak i K. K. stanowili aktywne ogniwa tej grupy – bez ich zachowań działanie samej grupy nie byłoby możliwe, skoro wykonywali istotne czynności związane z przepływem gotówki uzyskanej z oszustwa. Oskarżeni musieli mieć świadomość, jak skomplikowana jest struktura przestępstwa, w którego popełnieniu brali aktywny udział. Sąd odwoławczy przyznał, że materiał dowodowy nie pozwala na uznanie za wiarygodną wersję przedstawianej przez tych oskarżonych, iż konta bankowe i telefony były im potrzebne do pracy i nie wiedzieli, że będą przy ich pomocy dokonywane przestępstwa (s. 17 uzasadnienia wyroku tego Sądu). Z tej konstatacji Sąd Apelacyjny nie wyciągnął jednak właściwych wniosków.

Stwierdzone uchybienie, jakiego dopuścił się Sąd II instancji, stanowiło rażące naruszenie przepisu prawa materialnego i miało istotny wpływ na treść

wyroku tego Sądu. W konsekwencji Sąd Najwyższy uchylił ten wyrok w zaskarżonym zakresie i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. W trakcie tego postępowania Sąd II instancji będzie mieć na uwadze powyższe wskazania oraz zapatrywania prawne i wyda rozstrzygnięcie po wszechstronnym rozpoznaniu zarzutów podniesionych w apelacjach.

Na zakończenie należy zauważyć, że oskarżony A.H. został uniewinniony przez Sąd odwoławczy zarówno od zarzutu popełnienia występku z art. 258 § 1 k.k., jak i od zarzutu popełnienia przestępstw oszustwa z art. 286 § 1 k.k., natomiast kasacja zaskarżyła wyrok co do tego oskarżonego tylko co do czynu z art. 258 § 1 k.k., a Sąd Najwyższy uznał za celowe uwzględnienie kasacji również w części dotyczącej tego oskarżonego. Jeśli Sąd odwoławczy uzna, że zgromadzone dowody pozwalają na przypisanie A.H. występkowi przynależności do zorganizowanej grupy przestępczej, będzie mieć na uwadze, że okolicznością wystarczającą do przypisania przynależności do grupy jest stwierdzenie, iż osoba oskarżona przystąpiła do takiej grupy ze świadomością jej celu i form działania, z którą wiąże się poddanie panującej w niej dyscyplinie i gotowości do udziału w prowadzonej działalności. Wystarczy, że członek zorganizowanej grupy przestępczej pozostaje w jej strukturach, chociaż nawet nie pełni w niej żadnych funkcji i nie wykonuje żadnych powierzonych mu zadań, a tylko jakieś czynności pomocnicze (*por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 2 listopada 2004 r., II AKa 119/04, LEX nr 584149*).

[as]